

Załącznik nr 3
do uchwały nr 221/16
Sejmiku Województwa Mazowieckiego
z dnia 19 grudnia 2016 r.

UZASADNIENIE ZAKRESU OKREŚLONYCH I OCENIONYCH ZAGADNIENI PLANU DZIAŁAŃ KRÓTKOTERMINOWYCH.

Zakres określonych i ocenionych w planie działań krótkoterminowych zagadnień wynika z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1028).

Podstawą prawną planu działań krótkoterminowych skierowanych na redukcję nadmiernej emisji szkodliwych substancji do powietrza jest art. 92 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych, plan działań krótkoterminowych powinien wskazywać: potencjalne źródła przekroczeń poziomów alarmowych, dopuszczalnych lub docelowych na obszarze strefy, działania krótkoterminowe do podjęcia w przypadku wskazanych przekroczeń, podmioty, które korzystają ze środowiska, i powinny ograniczyć lub zaprzestać wprowadzania gazów lub pyłów z instalacji do powietrza, sposób organizacji i ograniczeń w przypadku zakazu ruchu pojazdów i innych urządzeń napędzanych silnikami spalinowymi, sposób postępowania organów, instytucji i podmiotów korzystających ze środowiska oraz zachowania się obywateli w przypadku wystąpienia przekroczeń standardów jakości powietrza.

Ustawa Prawo ochrony środowiska określa obowiązki i odpowiedzialności za poszczególne elementy planów działań krótkoterminowych.

W przypadku ryzyka wystąpienia w strefie przekroczenia poziomu alarmowego lub docelowego ozonu w powietrzu, zarząd województwa, w terminie 15 miesięcy od dnia otrzymania informacji o tym ryzyku od wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych.

Sejmik województwa, w terminie 18 miesięcy od dnia otrzymania informacji o ryzyku, wystąpienia w strefie przekroczenia poziomu alarmowego lub docelowego ozonu w powietrzu, od wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, określa, w drodze uchwały, plan działań krótkoterminowych.

W przypadku ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego ozonu w powietrzu, w danej strefie wojewódzki inspektor ochrony środowiska powiadamia o tym właściwy zarząd województwa.

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska powiadamia wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego o przekroczeniu poziomu docelowego/informowania/alarmowego ozonu w powietrzu, zobowiązujących do podjęcia działań określonych w planach działań krótkoterminowych.

Wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego niezwłocznie powiadamia społeczeństwo oraz właściwe podmioty, w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie, o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego (poziom informowania) lub docelowego ozonu w powietrzu oraz o wystąpieniu przekroczenia poziomu alarmowego lub docelowego tej substancji.

W przypadku ryzyka wystąpienia w strefie przekroczenia poziomu docelowego lub alarmowego ozonu w powietrzu wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego informuje właściwe organy o konieczności podjęcia działań określonych planem działań krótkoterminowych. W związku z tym, iż ozon jest zanieczyszczeniem o charakterze transgranicznym (przenoszonym na duże odległości) obszary wysokich stężeń ozonu nie

pokrywają się z obszarami zwiększonej emisji prekursorów i obszarami jego powstawania. Ozon formowany jest w wyniku reakcji chemicznych lotnych związków organicznych oraz tlenków azotu w obecności promieniowania słonecznego, a w tworzeniu ozonu największe znaczenie mają specyficzne warunki meteorologiczne. Większość przekroczeń notuje się podczas stabilnej wyżowej pogody, kiedy występuje duże promieniowanie słoneczne, wysoka temperatura, a prędkości wiatru są bardzo niskie. Dlatego problem redukcji stężeń ozonu jest niezwykle złożony, nie jest bowiem możliwe uzyskanie efektu obniżenia stężeń poprzez bezpośrednie obniżenie emisji w taki sposób, jak jest to w przypadku zanieczyszczeń pyłowych lub innych gazowych. Liczne opracowania wskazują, iż niejednokrotnie obniżenie emisji prekursorów ozonu powoduje wzrost jego stężeń przy źródle, dając efekt obniżenia stężeń w pewnej odległości od niego. Powodowane jest to zmianami proporcji stężeń prekursorów przy źródle oraz w dalszej odległości.

Można się spodziewać, iż ze względu na bardzo wysoki udział tła ozonu w całkowitych stężeniach oraz na jego transgraniczny charakter lokalne a nawet regionalne działania podejmowane na obszarze miasta, aglomeracji lub województwa nie spowodują trwałego, długoterminowego obniżenia stężeń ozonu. W związku z tym niezbędne są głębokie zmiany w systemie prawnym i podjęcie wspólnych działań formułujących strategię obniżania emisji tlenków azotu oraz niemetanowych lotnych związków organicznych na poziomie całego kraju a także kontynentu. Działania te powinny skupić się wokół założeń nowelizowanej dyrektywy pałapowej (2003/35/WE), która narzuca konieczność redukcji emisji przez państwa członkowskie m.in. tlenków azotu oraz NMLZO. Zapisy dyrektywy zobowiązują państwa członkowskie do sporządzania, z częstotliwością co dwa lata, krajowych programów kontroli zanieczyszczenia powietrza, których celem jest systematyczne obniżanie rocznych bilansów emisji zanieczyszczeń, aż do osiągnięcia wymaganego pałapu. Środkami realizacji zadania może być szereg strategii zdefiniowanych na poziomie krajowym a dotyczących poszczególnych grup źródeł emisji, które oparte są o już istniejące rozwiązania prawne takie jak:

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2015/ 2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania (przewidywany termin implementacji grudzień 2017),

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2010/75/ UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (implementowana do Ustawy POŚ),

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2009/126/WE z dnia 21 października 2009 r. w sprawie odzyskiwania oparów paliwa na etapie II podczas tankowania pojazdów silnikowych na stacjach paliw (implementowane przez Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie),

DYREKTYWA 94/63/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie kontroli emisji lotnych związków organicznych (LZO) wynikających ze składowania paliwa i jego dystrybucji z terminali do stacji paliw . Normy dopuszczalnych emisji [spalin](#) w nowych [pojazdach](#) sprzedawanych na terenie Unii Europejskiej . Rozporządzenia dotyczące jakości paliw.

DYREKTYWA 2004/42/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie ograniczeń emisji lotnych związków organicznych w wyniku stosowania rozpuszczalników organicznych w niektórych farbach i lakierach oraz produktach do odnawiania pojazdów, a także zmieniająca dyrektywę 1999/13 na WE (częściowo transponowana przez Rozporządzenie ministra gospodarki z 16 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących ograniczenia emisji lotnych związków organicznych powstających w wyniku wykorzystywania rozpuszczalników organicznych w niektórych farbach i lakierach oraz preparatach do odnawiania pojazdów).

Strategie te nie powinny tylko zawierać teoretycznych opisów możliwych do wykonania działań, ale powinny również proponować pewne rozwiązania praktyczne oraz dawać możliwości wykorzystania instrumentów finansowych do realizacji działań w nich zapisanych.

Dodatkowo na podstawie między innymi istniejących dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych technik ograniczania emisji niezbędne wydaje się być sporządzenie wskazówek dotyczących ograniczania emisji prekursorów dla poszczególnych grup działalności antropogenicznej.

Równocześnie nie należy rezygnować z podejmowania wszelkich działań na poziomie lokalnym, jednakże działania te powinny mieć charakter krótkoterminowy. Działania krótkoterminowe powinny ograniczyć się głównie do działań informacyjnych oraz zaleceń dla mieszkańców. W przypadku przekroczenia poziomów alarmowych konieczne jest podjęcie działań doraźnych mających na celu skrócenie czasu trwania epizodów wysokich stężeń.

Wybór zaproponowanych działań krótkoterminowych wynika z:

- rodzaju poziomu normatywnego stężenia zanieczyszczenia dla jakiego jest określany plan (w zależności czy jest to poziom docelowy czy alarmowy),
- problemów i ograniczeń, które mogą być powodowane zastosowaniem wybranych działań,
- zgodności z normami prawnymi,
- bilansu kosztów do osiągniętych zysków (obniżenia stężeń zanieczyszczeń),
- możliwości technicznych,
- przyzwolenia społecznego – działania nie mogą ograniczać podstawowych praw jednostki.

Negatywny wpływ na zdrowie przy przekroczeniu poziomu informowania i alarmowego ozonu jest znacznie większy niż przy przekroczeniu poziomu docelowego, z tego względu w Planie Działań Krótkoterminowych dla strefy aglomeracja warszawska, w przypadku przekroczenia poziomu docelowego ozonu, działania mają charakter informacyjny, a w przypadku wystąpienia stężenia ozonu w powietrzu powyżej poziomu informowania - charakter nakazów i zakazów.

Każdorazowe wdrożenie działań krótkoterminowych niesie za sobą konsekwencje finansowe, prawne i społeczne. Im większy obszar obejmują działania i im dłużej one trwają tym koszty są wyższe. Przy obecnym podziale na strefy (aglomeracja, miasto powyżej 100 tysięcy mieszkańców lub województwo), gdzie strefy obejmują bardzo duże i zróżnicowane obszary, ogłaszanie działań krótkoterminowych powinno się ograniczyć tylko i wyłącznie do rzeczywistego obszaru występowania stężeń ponadnormatywnych. A to jest możliwe wyłącznie przy pomocy systemu prognostycznego.

System prognoz krótkoterminowych (oparty na skalibrowanym modelu matematycznym) może w znacznym stopniu ograniczyć koszty materialne i niematerialne wdrażania działań krótkoterminowych poprzez ograniczenie:

zasięgu tych działań – modelowanie matematyczne pozwala na wskazanie obszaru, w którym występują przekroczenia, co może pozwolić na ograniczenie alertu do określonego powiatu, miasta czy dzielnicy, natomiast pomiary wskazują tylko punkt, w którym występują przekroczenia i w związku z tym zmuszają do ogłoszenia alertu dla całej strefy;

czasu trwania działań – prognozy mogą określić jak długo będą utrzymywać się stany przekroczeń i jak długo w związku z tym będą trwać działania.

System taki funkcjonuje w województwie mazowieckim i jest prowadzony przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. W ramach systemu prognoz krótkoterminowych Wojewódzki Inspektorat przewidział możliwość rozsyłania komunikatu o prawdopodobieństwie przekroczenia poziomów normatywnych do właściwych organów wraz z potencjalną liczbą ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń. Dodatkowo pełna informacja na temat stężeń poszczególnych zanieczyszczeń oraz wartości indeksu jakości powietrza prezentowana jest publicznie na stronie internetowej.